

Praymer

Didigra ti El Niño:
Tikag, panagbaybay-a
ken pasismo ti rehimen
Marcos

Marso 2024

Panglukat

Opisyal nga impablaaken kadaytoy Marso ti panagkapsut ti El Niño iti pagilian ken iti intero a lubong. Nupaykasta, saan a kaipapanan daytoy iti pannakaisalakan ti masa a mannalon ken umili a Pilipino iti aglaylayon a didigra ken parigat a bulon ti tikag. Iti kinapudno na, manamnama a bumayag pay agingga Mayo wenno Hunyo ti panangdidigra na iti naduma-duma a paset ti pagilian.

Adu a katalalonan ti agtaltalinaed nga awan padanum a gapuanan iti panna-kalaylay dagiti mula agingga iti naan-anay a pannakadadael. Adu a taraken a dingnguen ti maaw-awanan ti pagpastoran gapu ta maganggango dagiti ruot ken ti dadduma ket matmatay gapu iti nakaro a bara. Sumaksaknap met dagiti kaso ti uyek, panateng, gurigor ken dadduma pay a rikriknaen iti kinaawan ti mainom a nadalus a danum.

Iti sango iti daytoy, karadap-pag-ong ken agarup awan napateg a sungbat ka-dagiti arungaing dagiti mannalon ti rehimen nga US-Marcos. Idi Enero laeng binukel ti gobyerno na ti tinudingan na a "komprehensibo" a plano tapno sangoen ti didigra iti kalamidad. Naud-udi la ngaruden, pinagakem pay kas hepe ti "Task Force El Niño" ni Department of National Defense Secretary Gilbert Teodoro.

Imbes nga tulong ken suporta, doble a pammarigat ti sungbat na a pinairteng nga operasyon militar, panagipatudo kadagiti bomba ken bala ken pasista a panangswarawar iti kaaw-awayan. Dagitoy nga operasyon ket duron ti kabarbaro a mandar ni Marcos iti Armed Forces of the Philippines (AFP) a "pormeken" dagiti yunit ti NPA kadagiti larangan gerilya iti agtapos ti Marso, amin dagiti "bertikal a yunit" ti hukbo iti agtapos ti Hunyo, ken ti rebolusyonaryo nga imprastruktura iti kaaw-awayan iti agtapos ti 2024. Nangibulos daytoy kadagiti mano pulo a bomba, bala ti kanyon ken rinib-ribu a bala laban iti agmirmiraut a komunidad dagiti mannalon.

Kasilpo na, iruruar ti Kawanihan iti Impormasyon ti Partido Komunista ti Pilipinas daytoy a praymer a tumaltalakay iti penomenon a pangklima nga El Niño, dagiti epekto na iti masa a Pilipino ken sungsubatan ti rehimen nga US-Marcos ken dagiti kakumplot na iti panagbaybay-a iti pagimbagan ti umili.

1. Ania ti El Niño?

Ti El Niño ket maysa a padron a pangklima a mangiladladawan iti saan a normal wenno sobra-sobra a panagbara ti rabaw ti taaw (*ocean surface*) iti tengnga ken daya a paset ti Pacific Ocean. Kadawyan daytoy a mapasasamak kada dua agingga pito a tawen, ken masansan a bumaybayag iti siyam agingga 12 bulan. Im-impluwensyaan ti El Niño iti kumpas ti panawen ken pannakabukel dagiti bagyo iti naduma-duma a paset ti lubong. Mapasasamak daytoy iti agdama iti konteksto ken balangkas ti agbalaliw a klima (*climate change*) bulon dagiti aktibidad ti sangkatao-an.

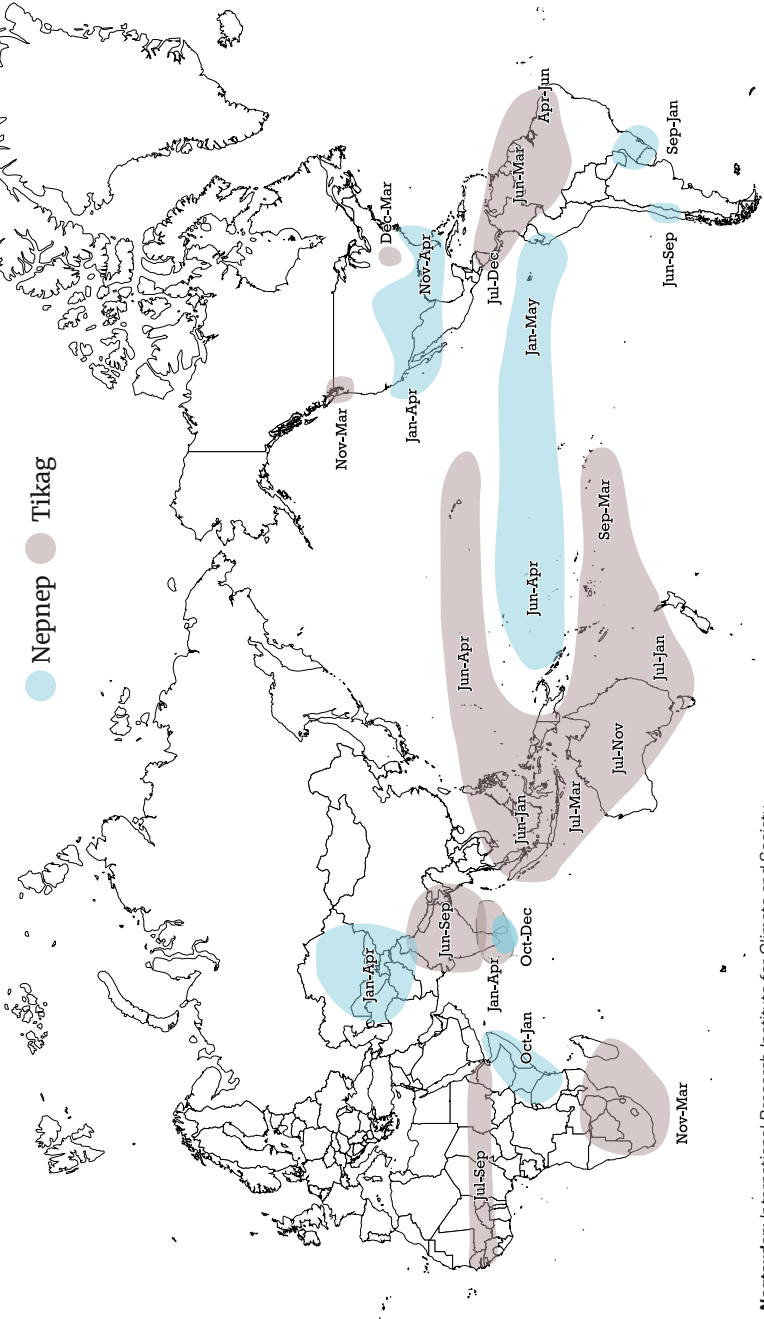
Isangsangbay ti El Niño ti agduduma nga epekto kadagiti rehiyon iti lubong. Mabalin a makapadas ti nakaro a tikag wenno nakaro a panagtudo iti naduma-duma a paset iti lubong. (*Kitaen: Masansan nga epekto ti El Niño kadagiti rehiyon*).

Agsipud 1900, addan ti saan a bumaba iti 30 El Niño iti lubong. Nailista a kakaruan iti pakasaritaan ti El Niño idi 1982-1983, 1997-1998 ken 2014-2016. Karaman itatta ti El Niño 2023-2024 iti lima a kakaruan iti pakasaritaan.

El Niño 2023-2024

Indeklara ti World Meteorological Organization ti rugi ti El Niño 2023-2024 idi Hulyo 4, 2023. Kunana, agbalin a kapigsaan daytoy iti baet ti Nobyembre 2023 ken Enero 2024 sakbay nga in-inut a kumapsut. Nupaykasta, agtultuloy daytoy a makaapekto iti sangalubongan a klima kadagiti umay a bulan a mangpakaro iti bara a nakubong iti *greenhouse gas* iti atmospera. Karaman ti El Niño 2023-2024 kadagiti makagapu nu apay nailista ti 2023 kas kabaraan a tawen iti pakasaritaan. Manamna a mangitulod pay daytoy ti nangangato a temperatura itatta a Marso agingga Mayo-Hunyo.

Masansan nga epekto ti El Niño kadagiti rehiyon

Nagtaudan: International Research Institute for Climate and Society

2. Epekto iti Pilipinas

Kadawyan nga epekto ti El Niño iti Pilipinas ti tikag. Karaman ti Pilipinas iti mangrikna iti kakaruan nga epekto na daytoy bulon iti *climate change*. Mangdaldalapos itatta ti El Niño iti 67 probinsya iti walo a rehiyon iti pagilian. Makalkalkular a dumanon iti 70-76 probinsya iti sumaruno a tallo bulan ti didigraen na. Tallo pulo (30) kadagitoy a probinsya ket makapadpadas itatta ti tikag.

Nakaro nga apektado ti tikag dagiti mannalon ken produksyon ti makan iti pagilian. Iti konserbatibo a rekord ti Department of Agriculture idi Marso 18, dimmanonen iti ₱1.75 bilyon ti didigra iti agrikultura iti walo a rehiyon iti pagilian. Apektado iti tikag ti surok 32,000 ektarya a pagmulaan.

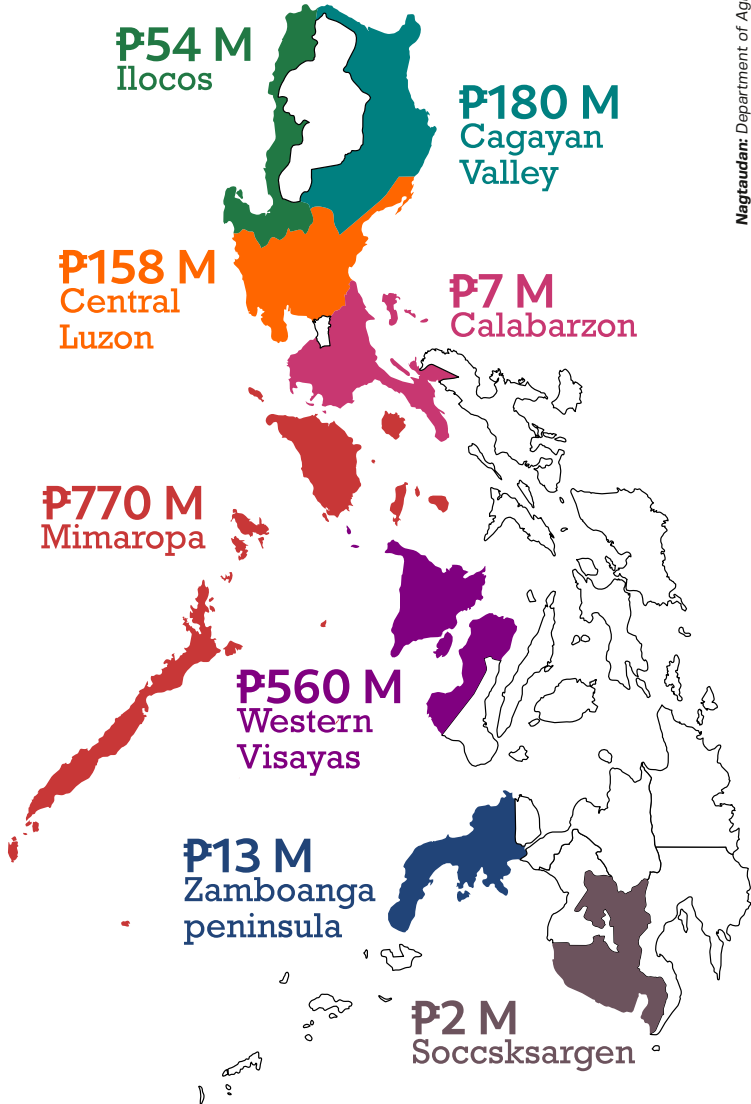
Kadakkelan ti dadael kadagiti katalalonan (₱1.1 bilyon iti 18,000 ektarya), kasaruno ti mais ₱317 milyon iti 11,000 ektarya). Makalkalkular a 48,332 metriko tonelada ti irik ti nadadael bayat nga 18,966 metriko tonelada met iti mais.

Pinakaapektado a rehiyon ti Region IV-B (Mimaropa), kasaruno ti Western Visayas, Cagayan Valley, Central Luzon, Ilocos, Zamboanga Peninsula, Region IV-A (Calabarzon) ken Region XII (Soccskargen). (*Kitaen: Dagiti apektado a rehiyon ken danyos iti agrikultura*).

Nagdeklaran iti *state of calamity* iti pito nga ili iti intero a Pilipinas gapu iti tikag. Karaman ditoy ti Bulalacao ken Mansalay idiy Oriental Mindoro; Looc, Magsaysay, ken San Jose, idiy Occidental Mindoro; Zamboanga City idiy Zamboanga del Sur; ken Pio Duran idiy Albay.

Bulon ti El Niño, lumatlatak ti aglalaok a problema pangsulun-at dagiti mannalon ken dagiti pamilya da. Idiy Central Visayas pay laeng, adda nailista a 6,000 sakit a mainaig iti El Niño idi Pebrero.

**Dagiti apektado
a rehiyon ken
danyos iti
agrikultura**

Nagtaudan: Department of Agriculture, Marso 18, 2024

Imperyalista a panangdadael iti aglawlaw

Kadagiti naglabas a tawen, pakpakaruen ti imperyalista a panaggamrud iti Pilipinas ti epekto ti El Niño ken dadduma pay a kalamidad a mangpumpunta ditoy. Karaman dagiti ganggannaet a kompanya ken dagiti kasosyo na a burges-komprador, dadakkel nga apo't daga ken dagiti burukrata-kapitalista iti mananggamgam a panagminas, dagiti manangdadael a plantasyon, dadakkel a dam ken dadduma pay a proyekto a mangperperdi iti kabambantayan ken kabakiran.

Ti kabakiran ti pagilian ket bimmaban iti 7 milyon ektarya, a kabatog ti 23.3% iti kabuklan a kadagaan na. Maikonsidera daytoy a peggad iti aglawlaw. Nagtultuloy a bimmasit ti kabakiran iti pagilian manipud dekada 1970 gapu kadagiti panagtroso nga adda pammalubos ti reaksyonaryo a gobyerno.

Kabayatan na, surok kagudua iti 14.2 milyon ektarya a kritikal a watershed iti pagilian ti makuna a saan a protektado iti uneg ti reaksyonaryo a linteg. Makalkalkular a 6.8 milyon nga ektarya na ti bulnerable iti deporestasyon, *biodiversity loss*, *erosion*, panaglayus, panagregga-ay ti daga ken polusyon iti danum.

Lalo met a dumakdakkel ti minminasen dagiti ganggannaet a kompanya iti kabambantayan ti Pilipinas. Addaan 56 minasan (33 *nickel*, 12 balitok, 4 *chromite*, 4 *iron*, 3 tanso) iti pagilian ken pito a planta a mangiprosproseso ditoy nu sadinno amin a mapartuat ket pang-eksport. Idi imuna a tallo kuarto ti 2023, dimmakkel iti 7.8% agturong ₱189.9 bilion ti balor dagiti minerales a naminas kadagitoy.

Agtaltalinaed a kadakkelan a minasan ti rehiyon ti Caraga, kasaruno ti Region IV-B ken Cagayan Valley. Idiay Caraga, addaan dua a minasan ti balitok, maysa a *chromite*, 18 *nickel*, maysa nga *hydrometallurgical processing plant* ken maysa a *gold processing plant*. Nakakeddeng pay a manglukat ti gobyerno iti 12 proyekto iti panagminas itatta nga umuna a gudua ti 2024.

3) Panangbaybay-a ti reaksyonaryo nga estado

Saanen a baro iti Pilipinas ti El Niño, ngem kasla saan a nakasursuro kadagiti naglabas a kapadasan ti reaksyonaryo nga estado.

- Idi El Niño 1997-1998, nailista ti nasurok ₱5 bilyon a pannakalugi iti produksyon a pang-agrikultura a simmaknap iti nasurok 600,000 ektarya a daga a katalalanan.
- Idi El Niño 2014-2016, signipikante a pannakalugi iti agrikultura met ti napadasan a dimmanon iti ₱15.2 bilyon nu sadinno 500,000 ektarya iti 57 probinsya ken dua a syudad ti nadidigra.
- Idi 2019, dimmanon iti ₱7.96 bilyon ti pannakaperdi ti agrikultura ken nangdidigra iti makalkalkular a 247,610 mannalon ken mangngalap manipud iti naduma-duma a paset ti pagilian.

Numanpay sikliko a mapadpadasan ti pagilian ti El Niño, awan maisay-sayangkat a pagmaayan a panagisagana ti estado ken pasig nga ar-arkus a proyekto ken panagpabanglo laeng ti ipatpatungpal na. Saan met a manmano a kanito nga ar-aramiden a pagbagasan daytoy dagiti politiko para iti kikkak ken korapsyon. Lalo a kumarkaro dagiti didigra na gapu iti panangpatalinaed nga atrasado ti agrikultura, ken ti kangrunaan a problema ti kinaawan daga ti masa a mannalon iti pagilian.

Iti panawen ti El Niño, mapalpalatak ti isyu iti kinaawan ti irigasyon iti dadakkel a tipak dagiti katalalanan iti pagilian ken proyekto para iti rehabilitasyon dagiti nakatakderen. Gapu iti limitado a pasilidad iti irigasyon, kanayon ket mabatbati dagiti mannalon kadagiti namaga a daga.

Iti konserbatibo a datos ti NIA idi 2022, nailista iti 67.5% (wenna 2.11 milyon ektarya ti target a 3.13 milyon ektarya) ti naikkan na ti serbisyo nga irigasyon iti laksid ti ginabsuon a pondo nga ilatlatang ditoy ti estado. Iti kinapudno na, posible a dakdakkel pay ti kabuklan a bilang ti daga a rumbeng a suplayan ti padanum iti pagilian.

Manipud 2016 agingga 2022, adda iti 2.5% wenno 39,300 ektarya laeng ti tinawen nga abereyds a panaglawa ti irigasyon. Kadaytoy a tantos, danonen iti 25 tawen sakbay a magun-od ti 100% target a tukad ti irigasyon. Kadaytoy pay laeng a datos, nalawag nga awan iti prayoridad ti NIA ken estado ti lokal a produksyon iti makan.

Laksid iti daytoy, apektado met dagiti irigasyon iti panangbaliw-usar ti daga a makagapu iti panagserra ti natural a pagayusan ti danum ken natural a kanal ti irigasyon. Dididgra met iti padanum ti tulod ti panna-kadadael dagiti kabambantayan ke kabakiran bulon ti imperyalista a panaggamrud. Kritikal iti nailian a sistema ti irigasyon iti 14.2 milyon ektarya ti *watershed area* ken rumbeng daytoy a maprotektaan.

Higante a dam, saan a para iti irigasyon

Kadawyan nga irasason ti reaksyonaryo nga estado ti panangted ti serbisyo nga irigasyon tapno ipalidpid ti panangipatakder kadagiti higante a dam. Maikaniwas kadagitoy, ilatlatang dagiti danum a maur-urnong ditoy para iti komersyal nga usar kas ti suplay para kadagiti pribatisado a *water distributor*, ken dagiti pribado a kompanya iti industriya ken serbisyo a pangkuryente kas kadagiti *hydroelectric power generation*. Agdama nga addaan 15 dadakkel a dam iti pagilian.

Iti datos ti Philippine Statistics Authority (PSA) idi 2010 agingga 2022, bimmassit ti paset ti irigasyon iti panagusar ti danum manipud 81% agturong 75%, bayat a ti para iti industriya ket ngimmato manipud 10% agturong 15%, ken iti serbisyo manipud 9% agturong 10%. Saan met a dimmakkel ti bolyum ti danum para iti agrikultura (67.8 agturong 67.9 BCM wenno *billion cubic meter*), bayat a ti para iti kuryente ket dimmakkel iti 22% (110.8 agturong 135 BCM) ken mainom a danum para iti distribusyon iti 117% (1.2 agturong 2.7 BCM).

Kinainutil ti rehimen nga US-Marcos

Mano bulanen nga ipadpadamag ti DA ti napartak a sumaksaknap a ti-kag ngem nakurang ti inaramid nga addang ti reaksyonaryo nga estado malaksid kadagiti pablaak iti midya nga ayuda, relip, *cloud seeding*, panangtarimaan iti irigasyon ken panawagan nga aginut iti danum. Nangilatang kano pay idi ti ₱30 bilyon, ngem dakkell a paset na ket nakalatang iti panagangkat ti bagas. Awan iti prayoridad ti rehimen Marcos ti panangsigurado iti kabiagan ti masa a mannalon.

Dagiti rebbengen ti palpak a Task Force El Niño ni Marcos Jr:

Plano

Kinaagpayso

1. Panangbaliw ken panangpadur-as iti “Strategic El Niño National Action Plan”

- Maysa a daan a plano a saan a nagbalin nga epektibo kadagiti napalabas nga El Niño
- Immuna a binukel idi panawen ti rehimen Arroyo

2. Bantayan ti implementasyon ti dagus ken pangmabayagan a solusyon ken programa iti padanum, makan, enerhiya, salun-at ken kinatalged

- Nakirang ti suporta iti mannalon, importasyon ti sungbat iti kinakurang ti makan
- Saan a komprehensibo ken maud-udi dagiti programa

3. Panangsigurado a lippasen amin dagiti maipatpatakder a proyekto nga imprastruktura a para iti padanum sakbay ti agtapos ti Abril 2024

- Nakaro a kurang ti pondo nga ilatlatang
- Nabayag ti andar dagiti proyekto
- Pangal-alalan ti kikkak ken kurakot dagiti pulitiko

4. Agirussuat ti “nasaknap a kampanya iti impormasyon” kasilpo ti El Niño

- Maud-udi ti kampanya nga impormasyon

5. Regular nga agisumite ti report iti panangipatungpal kadagiti programa ken patakaran a pang-El Niño

- Kadawyan nga us-usaren ti termino nga “whole of nation approach” kadagiti miting a kasla maysa a gerra ti bala-bala iti pananglaban iti kalamidad.

6. Agaramid ti “El Niño Online Platform” kas sentro a pagikabilan kadagiti datos, panagsukisok, dokumento kdp.

- Saan a pakairanudan dagiti mannalon ken marigrigat.

Nagwaragawag ti rehimen iti panangpatignay kadagiti ahensya na idi Abril 2023, maysa pay idi Mayo 2023 ken maudi idi Disyembre 2023 tapno kano sumungbat iti El Niño. Awan nagbalin nga andar dagitoy, ken rinugian laeng ti panangsungbat iti El Nino idi mairuar ti Executive Order No.53 idi Enero 19, kagudua tawen kalpasan nga ideklara ti panangruging na. Dinutukan ti rehimen kas daulo ti impatakder a Task Force El Niño ni Gilbert Teodoro, kalihim ti Department of National Defense, maysa a kagawaran a nakaad-adoy iti aglawlaw wenno agrikultura.

In-anunsyo pay ti rehimen nga US-Marcos idi Disyembre 2023 a prayoridad nga addang na ti panangsigurado ti padanum para kadagiti manalon iti panawen panangdalapos ti El Niño 2023-2024. Nagikari met daytoy a mangipatakder kadagiti "solar-powered irrigation units" para kadagiti taltalon a mangnamnama iti tudo, dagiti proyekto a ponpondonan ti ganggannaet ken dagiti lokal a burukrata, karaman ti pamilya Marcos idiy Ilocos Norte.

Nangilatang met ti rehimen ti sangkapirit a sig-₱5,000 para iti ayuda ken subsidyo iti 2.3 milyon a mannalon a maapektaran ti didigra. Ibanbandera na met ti limitado a ₱25,000 pautang ken ₱20,000 a "seguro" a mabalina nga awaten ti tunggal apektado a mannalon wenno mangngalap. Nangilatang met daytoy ti pondo para iti panangsungbat iti "climate change" nga awan met direkta a maitulong iti masa a mannalon iti dagus da pangkasapulan. Traydor met daytoy a nagpondo para iti importasyon ti bagas.

Nakaro pay, us-usaren itatta ni Marcos ti El Niño tapno mangilatang ti dakkal a pondo tapno tumako iti kikkab kadagiti proyekto ken programa.

Pannakalugi bulon ti kinaawan ti irigasyon

Awan pannakatungpal kadagiti kari ni Marcos. Idiy Bulalacao ken Mansalay, Oriental Mindoro, apektado dagiti katalalonan ken paglasunaan gapu iti kinaawan ti tudo ken pannakamaga dagiti karayan a mangsupsuplay kadagiti taltalon. Gapu ta awan irigasyon, naperdi dagiti mula ken nalugi dagiti mannalon. Lalo da a nailumlom iti utang aglalo ta nakangatngato ti gastos da iti produksyon.

Dimmoble, ken iti mano a kanito ket nagbalin a triple ti gastos dagiti mannalon kangrunaan iti panangkamat da nga isalba dagiti mula iti panagabang kadagiti water pump. Dagiti solar-powered irrigation nga ipampannakel ti DA, uray dagiti drought-resilient seeds nga ibunbunong na ket agarup saan a nagnumaran dagiti mannalon, gapu iti kangrunaan, awan ngarud irigasyon dagiti talon.

Idiay Bohol, uray saan a nakalista kadagiti nakaro a dinidigra ti tikag, madanagan dagiti mannalon iti epekto na kadagiti taltalon da. Maysa ditoy ni Tatang Boying. "Narigat ti padanum gapu ta mangnamnama kami laeng iti tudo...iti sabali a lugar adda irigasyon, ngem sumagmamano laeng ti agnumnumar, pinnapigsa pay," imbagana.

Reklamo ni Tatang Boying, iti regular a minnulaan ket saan isunan a makabirbirok, lalo pay isuna nga agpalpalama gapu ta kurang ti padanum.

Saan a bumaba iti ₱11,000 ti kabuklan a gastos na iti kada siklo ti panagmula. Nakaapit isuna ditoy ti 456 kilos wenno 12 sako ti irik, ken maikkat ditoy ti 2 sako kas pangbayad iti apo't daga. Nu mailako, makabirok laeng isuna iti ₱9,120 iti presyo a ₱24 kada kilo ti irik. Gapu ta maluglugi, ken nakangingngina ti presyo ti bagas iti merkado, saan laengen nga ilaklako ni Tatang Boying ti apit na.

Panagpatudo ti bala ken bomba

Saan a danum ti ipatpatudo ti rehimen nga US-Marcos iti kaaw-awayan, nu di ketdi dagiti bala ken bomba. Iti sango ti didigra ti El Niño, awan sardeng ken lalo pay a pinakaro ti rehimen dagiti operasyon kombat ti militar, dagiti puersa a paramilitar na ken ti pulis maigapu iti kabarbaro a dedlayn a naan-anay a parmeken ti rebolusyonaryo a tignayan iti kaaw-awayan iti panaglippas ti 2024.

Agal-alisto ti AFP a "gibusan" ti aramado a rebolusyon tapno lalo pay nga ikkan-dalan ti manangdadael nga imperyalista ken ganggannaet a

panagminas, dagiti plantasyon ken dadduma pay a manangdadael a proyekto. Dagitoy a proyekto ket idurduron dagiti multinasyunal a kompanya, nga isuda ti kangrunaan nga adda sungsubatan iti pannakadael ti aglawlaw ken ekosistema ti Pilipinas.

Iti naglabas a tallo bulan, nailista dagiti kaso ti *aerial bombing* ken panagkanyon idiay Abra, Quezon, Camarines Sur, Negros Occidental, Iloilo ken Bukidnon. Adda pay ti mano a kaso a natinnag asideg dagiti taltalon ken komunidad dagiti sibilyan dagiti 500-lb bomba. Laksid pay ditoy, igargarison dagiti komunidad ken laplappedan nga agtrabaho kadagiti taltalon da wenna sumrek iti bakir tapno agsapol ti alternatibo a pagpastrekan. Patpatayen iti bisin ti masa a mannalon iti kaaw-awayan.

₱200,000

TUNGAL MAYSÀ

=

2 SIKLO

**TI PANAGMULA ITI MAYSÀ
EKTARYA A TALON**

Idiay isla pay laeng ti Negros, saan a bumaba iti 70 kaso dagiti panag-labsing iti karbengan-*tao* ti nailista agsipud Enero. Kabatog daytoy ti agarup maysa a kaso kada aldaw. Iti tengnga ti panagrigrigat da, ginasut-milyon a piso ti busbususen ti AFP kadagiti agsusumbangir ken ag-sasaruno nga operasyon na.

4. Sangsangkamaysa a panaglaban ti masa a mannalon

Iti sango ti kinainutil ti rehimen nga US-Marcos, adda iti ima ti masa a mannalon ti amin a basaran tapno singiren daytoy iti korapsyon, panangbaybay-a ken dagiti patakaran a mangparparigat kadakuada. Rumbeng da nga irupir dagiti kasapulan nga addangen para iti dagus a panaglukai kadakuada, karaman ti panangibunong ti kasapulan a pondo a pang-ayuda wenno suporta a panglipitan, panangitantan wenno kanselasyon iti panagbayad utang, saan a panagbayad iti abang ti daga, ken panangipatungpal kadagiti dagus a solusyon tapno risuten ti problema iti danum.

Kagiddan na, rumbeng da met a singiren ti reaksyonaryo nga estado iti pannakikumplot na kadagiti imperyalista a kompanya iti minas, plantasyon ken dagiti planta a pang-enerhiya a nanggamrud ken nangperdi iti kabakiran nga isu ti makagapu iti nakaro nga epekto ti *climate change* iti pagilian.

Iti sango daytoy, rumbeng nga agkaykaysa dagiti mannalon tapno biagen ti esensya ti tinnulong tapno ep-eapan ti nakaro a rigat nga isang-sangbay ti tikag. Babaen kadagiti organisasyon da, mabalina a pagplanoan ti nasaknap a panagpatignay tapno pagtitinnulungan ti panangurnos iti sistema ti irigasyon kadagiti bukod da a lugar, ken pagguguduaan iti mapaayus a danum kadagiti talon da. Kagiddan na, rumbeng nga ipanawagan dagiti mannalon ti pudno a reporma iti daga kas pangmabayagan a solusyon iti panagsagaba da.

Panagtitinnulong ti masa iti sango ti El Niño

Idiay Negros Occidental, koordinado ken tukad-tukad ti plano dagiti timpuyog a mannalon iti panangitandudo ti kampanya a masa tapno sangoen ti El Niño. Rinugian dan dagiti konsultasyon, panagpulong ken kampanya a panagadal iti tukad barangay, ken target da a pasaknapen agingga tukad ili ken distrito.

Isagsagana da ti maysa a petisyon nga aglalaon iti panawagan da iti gobyerno para iti umdas nga ayuda, makan ken subsidyo iti produksyon da. Takder da, nu saan ida nga ikkan ti pagmaayan a tulong, nakasagana da nga agtignay a sangsangkamaysa para iti dayalogo ken komprontasyon kadagiti lokal nga ahensya.

Kabayatan na, tapno umalalay iti produksyon, inungar dagiti mannalon ti *dagyaw-alayon*, ti tradisyonal a porma ti tinnulong iti panagtalon iti rehiyon.

Idiay abagatan a paset ti Negros Occidental, inkeddeng a komunal a pagmulaan ti maysa nga erya iti bungkalan a daga a naiballigi iti maysa a kampanya. Napagkaykaysaan da a mais ti imula iti daga. "Pakauna nga aspeto daytoy iti kooperasyon... sursuruten mi ti bala-bala iti "work points," panangibingay ti mannalon a kalaok. Tunggal rabii, nagtulagan da a ti grupo ti babbai ti agsibog iti kamaisan.

Nagbunga met ti pannakikaykaysa ken trabaho nga alyansa da iti akintengnga a puersa iti komunidad. Kunada, dakkel a tulong dagiti *hose* a naala da a suporta. Daytoy ti us-usaren da iti panagsibog aglalo ta adayo ti pangalaan ti danum.

Pinaneknekan metten mismo iti pakasaritaan a sisasagana a kolektibo nga agtignay dagiti mannalon nu saan a sungbatan ti estado ti panagki-raos ti buksit da.

2016: Barikada dagiti mannalon idia y Kidapawan

Idi 2016, innem a ribu a mannalon manipud iti naduma-duma a probinsya idia y Mindanao ti nagbarikada iti haywey ken dagiti ma-yor a kalsada iti Kidapawan City, North Cotabato idi Marso 30 agingga Abril 1 tapno mangirupir iti lokal a gobyerno iti 5,000 sako ti bagas kas ayuda iti sangsangoaen a panagbisin gapu ti El Niño. Pa-nawagan da met dagiti bin-i, abono ken pestisidyo para kadagiti mula. Nakapauneg idin ti probinsya iti *state of calamity* agsipud pay Enero 2016.

Iti mano daras a pannakidayalogo dagiti lider-mannalon iti gobernador ti probinsya, insulto nga indiaya laeng kadagiti nagbarikada ti sig-3 kilo a bagas. Imbes a sungbatan ti arungaing da, dinarup ida dagiti puersa ti estado ken pinatuduan ti bala. Tallo a mannalon ti natay ken surok 100 ti nasugatan.

Limmatak nga isyu iti pagilian ti napasamak a Kidapawan Masaker ken nangreppet iti adu a grupo tapno makikaykaysa ken mangitulod iti tulong ken ayuda kadagiti mannalon. Sinako a bagas ti simmangpet kadakuada manipud kadagiti pribado a grupo ken indibidwal, kasaruno ti pannakaibutaktak iti kinainutil ti idi ket rehimen nga US-Aquino II iti panangsungbat iti didigra a bulon ti El Niño.

Iti sango ti kumarkaro pay a didigra ti El Niño iti adu a probinsya, rum-beng a kolektibo a singiren ti masa a mannalon ti rehimen nga US-Marcos. Ti panagbaybay-a na ken pasista a panagatake ket mangrubrub-rob iti pungtot ti masa a mannalon ken mangidurduron kadakuada iti dana ti protesta ken panaglaban.

Insagana ti:
Kawanihan sa Impormasyon
Partido Komunista ng Pilipinas

Marso 2024